

گزارش کوتاه علمی

اولین گزارش وقوع طبیعی *Thanatephorus cucumeris* (تلئومورف *Rhizoctonia*در شالیزارهای ایران* (*solani* AG-1 IA)FIRST REPORT OF NATURALLY OCCURRING *Thanatephorus cucumeris* (ANAMORPH: *Rhizoctonia solani* AG-1 IA) ON PADDY-RICE FIELDS FROM IRANوحید خسروی^۱، شهرام نعیمی^۲، فریدون پاداشت دهکائی^۳، مهدی رستمی^۱ و پائولو سی. سرسینی^۴

۱. مؤسسه تحقیقات برنج کشور، آمل

۲. مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور

۳. مؤسسه تحقیقات برنج کشور، رشت

۴. دانشگاه سائوپائولو، برزیل

چکیده

سوختگی غلاف ناشی از قارچ *Rhizoctonia solani* AG1 IA یکی از مهم‌ترین بیماری‌های برنج در دنیا محسوب می‌شود. این بیماری در همه مناطق برنج خیز کشور من جمله مازندران و گیلان گسترش دارد و مهم‌ترین بیماری ارقام پرمحصول و اصلاح شده برنج به شمار می‌رود. اگرچه گزارش فرم جنسی قارچ بیمارگر یعنی *Thanatephorus cucumeris* از گیاه برنج و میزبان‌های دیگر در کشورهای مختلف گزارش گردیده، ولی تاکنون تلئومورف قارچ در طبیعت ایران دیده نشده است. نقش بازیدیوسپورها در ایجاد بیماری سوختگی غلاف کاملاً شناخته نشده است. در مرداد ۱۳۸۷ طی بازدید از یک مزرعه برنج پرمحصول (رقم ندا) با آلودگی زیاد به بیماری سوختگی غلاف برگ برنج در آمل، روی ساقه‌های یک بوته، لایه پودری نازک سفید رنگی دیده شد که پس از بررسی‌های اولیه میکروسکوپی مشخص شد که لایه پودری در واقع هیمنیومی از بازیدیوم‌های بشکه‌ای شکل به ابعاد $9-7 \times 11-16$ میکرومتر است. در انتهای بعضی از بازیدیوم‌ها، استریگمات‌ها به تعداد ۲-۴ عدد دیده شد. بازیدیوسپورها تخم مرغی تا بیضوی یا گریزی شکل و دارای پایه و به ابعاد $4-6 \times 9-11$ میکرومتر بودند. بر اساس مشخصات بازید، استریگمات و بازیدیوسپور، این قارچ *T. cucumeris* شناسایی شد. پرگنه‌ی حاصل از تک بازیدیوسپور، سفید تا شیری رنگ و کند رشد بوده و ریشه آن واجد صفات ویژه *R. solani* بودند. هم‌چنین بازیدیوسپورهای ثانوی فراوانی نیز در آزمایشگاه تولید شد. این اولین گزارش از تشکیل طبیعی *T. cucumeris* در ایران است. مایه‌زنی بوته‌های برنج به صورت گذاشتن تکه کوچکی از محیط کشت پوشیده شده با ریشه قارچ (از پرگنه حاصل از تک بازیدیوسپور روی محیط PDA) در گلخانه منجر به ایجاد هیچ‌گونه علائم سوختگی غلاف نشد.

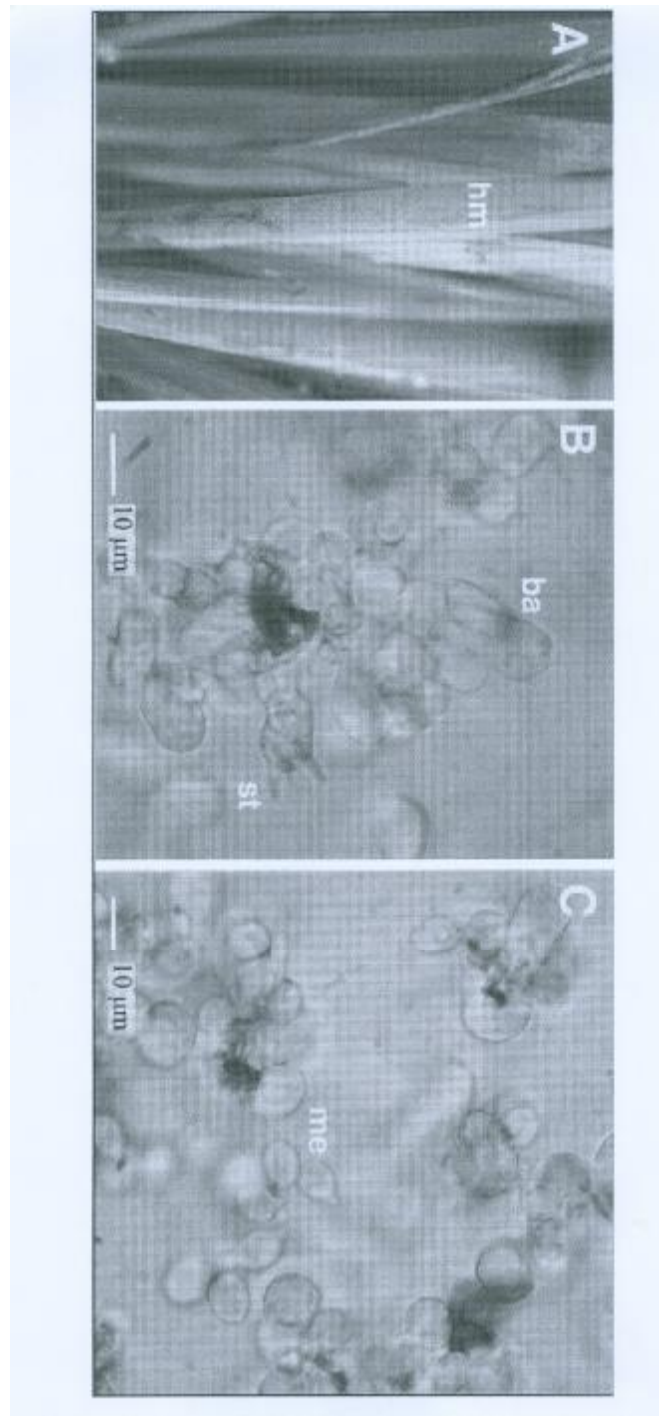

Fig. 1. (A) Hymenia of *Thanatephorus cucumeris* on rice stem and leaf from a paddy field in Mazandaran province, Iran. (B) Light microscopy depiction of basidia (ba) and sterigmata (st). (C) Fungus meiospores or basidiospores (me).